Sejm czteroletni

Mowy ustawy i pisma

zawarte w T. II. 1790–1791.

r. 1790.

1.) Albertrandi J. Ch. Uwagi nad wolnością drukowania 1. s. d.

2.) Chomiński Jan 2. 21/X.

3.) Co na tym sejmie koniecznie ustanowić potrzeba 3. s. d.

4.) Dekiert Jan.: List do Małachowskiego, marszałka 4. 3/X

5.) Glave Karol.: Projekt banku narodowego 5. 8/XII.

6.) Kaspary Jan: 6. 7/II, ~~6a~~

7.) Kościałkowski Tadeusz 7. 16/VIII.

8.) Krasiński Adam 8. 17/IX.

9.) Leszczyński 9. 10/VI. 1790.

10.) Lipinski Józef 10. 17/XI.

11.) Małachowski Stan. 11. 20/X. 12. 24/IX. 13. 16/XI.

12.) Moszyński Franc. 14. s. d.

13.) Ostrzeżenie o fałszywem doniesieniu pod hasłem włościan starostwa Wielońskiego. 15. 23/III.

14.) Piniński Wojciech: Projekt względem starostw. 16. s. d.

15.) Plenipotenci miast polskich. 17. s. d.

16.) Projekt o miejscu dla sejmów 18. s. d.

17.) " : Urządzenie fabryk 19. s. d.

18.) Prośba miasta Lublina 20. s. d.

19.) Prośba od officyalistów skarbu koron. 21. s. d.

20.) " miast koron. i W. Ks. Lit. 22. s. d.

21.) Rozrządzenie zsypki zbożowej w Koronie i W. Ks. L. 23. s. d.

22.) Rzewuski Seweryn: Protestacya przeciw sukc. Tronu. 24. 25/IX.

23.) ~~A.~~ Rzewuski Józef: Manifest przeciw sukc. Tronu 25. 11/X.

24.) Skałański Francisz. Skarga. 26. 25/XI.

25.) Sokołowski Serafin 27. 10/VI.

26.) Sołtyk Stanisław: 28. 31/X.

27.) Stadnicki Franc. 29. 22/X.
28.) Stanisław August 30. 14/IX. 30a 15/III.
29.) Suplika miasta Kowala 31. 30/V.
30.) Świętosławski Wojciech 32. 15/VII.; 33 10/VIII.
31.) Taszycki Gabryel 34. 16/XI.
32.) Trzciński: Projekt względem starostw 35. s. d.
33.) Uniwersał skonf. stanów 36. s.d.
34.) Użalenie na wojewodę Żabę. 37. s.d.
35.) Zalecenie kommissyi skarbu koron. 38. 25/XII.

R. 1791

36.) Breza Stanisł.: 39. 4/I.
37.) Chołoniewski Ksawery: Reforma żydów 40. s. d.
38.) Czacki Michał: 41. 7/XI.
39.) Czarnołozki Adam 42. 24/X.
40.) Głos obywatela do stanów. 43. s.d.
41.) Gorzeński August: 44. 14/II.; 45. 17/V.
42.) Heyking Henryk. K. 46. 12/II.
43.) Karp M. F. 47. 24/I.
44.) Ledochowski Ant. 48. 14/II.
45.) Leżeński Marcin. 49. 14/IV.
46.) Małachowski Stan. Uniwersał 50. 7/V.
47.) Matuszewicz Tad. 51. 5/V.
48.) Męciszewski Kasper 52. 12/VIII.
49.) Poniatowski Michał 53. 28/X. 54. 5/XII. 55. 5/XII [odm. cd.]
50.) Prawo pod tyt: Miasta nasze krol. wolne 56. 18/IV.
51.) Rozgraniczenie dóbr w Provinc. koron. 57. 5/XII.
52.) Skorkowski Albin. Kazim. 58. 9/V.
53.) Sołtyk Stanisław 59. 27/X.
54.) Urządzenie wieczyste królewszczyzn. 60. s. d.
" " " 61. 19/XII.
55.) Trębicki Ant.: Projekt: Miasta nasze krol. 62 s. d.
" " " " " " 63. s. d.

56.) Trębicki Ant: Projekt Miasta nasze Krol. 64. s.d. [odm. ed.]
57.) Uwiadomienie o corocznem deficit skarbu koron. 65. 28/X.
58.) Woycicki Jan 66. 6/VIII.
59.) Wolff de Ludinghau Jerzy 67. 17/II.
60.) Zajączek 68. 1/II.
61.) Załuski 69. s.d.
62.) Zasady do projektu o miastach 70. 14/IV.
63.) Zboinski Jan. 71. 6/IV.; 72. 14/IV.

PROJEKT

PRZEZ

J. W. PINIŃSKIEGO, POSŁA WOŁYŃSKIEGO,

Do Deputacyow Konſtytucyiney, i wyznaczoney względem Staroſtw, podany.

Powiększenie Dochodow Rzeczypospolitey, i ubezpieczenie Kapitałow z urządzenia Dobr Rzeczypospolitey wiecznego.

Zaſtępuiąc ſprawiedliwością konieczną potrzebę Rzeczypospolitey; My Król z Stanami Skonfederowanemi ſtanowiemy, aby wszyſtkie Dobra Rzeczypospolitey tak w Koronie, iako i w Wielkim Xięſtwie Litewſkim, w ten sposob, wiecznie zamieniaiąc ich w Dziedziczne, urządzonemi były. —

A nayprzód, uważaiąc: iż wszelka własność Obywatelſka, mianowicie własność Ziemſka nieruchoma, ani pomyślności Obywatelow należycie nieuſtanawia, ani w ogule bogactwa Kraiowego w miarę wielkości swoiey waloru nie ma, ieżeli Prawem wiecznym nigdy nieporuszonym ſtałość iey nie będzie zabezpieczoną; przeto na czele tey uchwały naszey, względem przemiany Dobr Rzeczypospolitey na Dobra Ziemiańſkie Dziedziczne, kładniemy to głowne Prawo, dobrey wiary publiczney i spokoyności Obywatelſkiey, i powszechnego bezpieczeńſtwa maiątkow, oraz iako iſtotną zasadę powszechnego kredytu przemyſł wszelki ożywiaiącego, zaręczaiąc iak nayuroczyściey nieporuszone na wieki utrzymanie wszelkiego nadania Dobr Ziemſkich, czyli przez Nas Króla, z mocy Prawa, bądź przez Królow poprzednikow Naszych, czyli przez Seymy, bądź wolne, bądź pod związkiem Konfederacyi kiedykolwiek odbyte, i to nayściśley

ściśley waruiemy, iż odtąd, wszelkie z tego źrzodła pochodzące Prawa własności, Dziedzictwa, równie za niewątpliwe, i za nieprzeczone, w całym Narodzie Naszym utrzymywane bydź maią, iak wszystkie inne nabycia Ziemiańskie, przez spadki, działy, lub dobrowolne przedaże, czyli darowizny, osiągnięte i zadziedziczone.

Przeto w rozkładzie ciężarow publicznych, żadney na potym różnicy od innych wszelkich Dobr Ziemiańskich podlegać nie maią, ani odtąd pod żadnym pozorem nigdy na Seymach żadnych, bądź Konstytucyinych, iakiekolwiek naruszenie takowych nadań wnoszone być nie może, ani od Nas Krola, iako i przyszłych Następcow Tronu w Propozycyach do obrad Seymowych podawane, i przez żaden Związek umieszczone nie będzie, pod warunkiem takowych Propozycyi, za kroki, gwałt bezpieczeństwu publicznemu przynoszące, ani żadney Instrukcyi dla Posła od wybiercow iego, służyć maiący, nic takowego rzeczonym nadaniom Ziemskim przeciwnego mieścić się nigdy nie może, pod warunkiem nielegalności nie tylko całey Instrukcyi, ale i wyboru Posłow, którzyby w takie Instrukcye opatrzeni byli. Nakoniec, nikt na Seymie żadnym, czyli to w złączeniu w Izbie Poselskiey, bądź Senatorskiey, ani wprost, ani nawiasem, wprowadzać takiey materyi mocen nie będzie, pod surowością wyłączenia natychmiast z Izby czynney, i odesłanie do Sądow Seymowych, o słuszne ukaranie na wzruszaiących spokoyność publiczną, Prawami świeżo zapadłemi przepisanych, łączemy razem do tey nieporuszoney na zawsze ustawy, zaręczenie dobrey wiary publiczney, ogólny warunek umacniaiący bezpieczeństwo wszelkich maiątkow Obywatelskich, zaręczaiąc sobie na wzaiem, My Król, i Zgromadzone Seymuiące Stany, między sobą, a powagą naywyższey Władzy, zupełnego Seymu zaręczaiąc Narodowi całemu, iż odtąd nigdy rozpoznawania iakiegokolwiek

sporu,

sporu o własność tak między Obywatelami zachodzącego, iako też między kimkolwiek, a Skarbem publicznym podnieſionego, ani do Władzy Prawodawczey, ani do Władzy Wykonawczey wprowadzać nie dozwolemy; lecz do Władzy Sądowniczey, gdzie co z przepisow Praw należy, i z samego porządku Sądowości przychodzić ma, zawsze takowe Sprawy zwrócone mieć chcemy.

A warunek ten do iſtotnych zasad uſtanawiaiących granice podzielney Władzy ogólnego Rządu, wolney Rzeczypospolitey należeć uznaiemy.

Taką położywszy zasadę, nieporuszoney na potomne wieki trwałości, teraźnieyszey uſtawy Naszey, nieodzownym wyrokiem ſtanowiemy: każdy Staroſta Uprzywileiowany Lennik, *Jus in Solidum* maiący, kontentować ſię ma przy utrzymaniu powagi Przywileiow, tak przez Nas Króla, iako i Antecessorow Naszych danych, połową Intraty do czasu, iak Przywiley iego iemu nadany, i Prawo dozwala, a to podług nowey Luſtracyi, iaka ſię okazać może, do którey zwierzchnicze Władze Skarbowe *pluralitate votorum* Mężow *fide dignos, idoneos & bene Poſſeſſionatos* na Kommiſſarzow i Luſtratorow wybiorą, i poſtanowią: po takowych Luſtracyach, Skarb Koronny na indemnizacyą, sprawiedliwą za utratę w całości Przywileiow nad całkowitym Staroſtwem, czyli Dzierżawą, po rozdziale równym przez Kommiſſarzow extra-ordynaryinych, wprzód połowę, która ſię zdać Skarbowey Zwierzchności będzie dla Skarbu, wybrawszy, drugą pozoſtałą połowę Uprzywileiowanemu w Dziedziċtwo oddać powinna będzie, wybraną zaś przez Skarb połowę do Licytacyi podać ma.

Aby więc Dobra Dziedziczne, iuż do zupełnego w całym Kraiu nazwiſka, i poſiadania przyiść mogły, Kommiſſarze na to wybrani i przyſięgli, sposobem Dobr Dziedzicznych, *ex prætio* na opłatę 10go Grosza z Summy oryginalney odtrącić maią, ponieważ poſſydować

wać maiący Licytant, po ſkrupulatnym wyciągnieniu Intrat, oraz ſkrzętney Licytacyi nic znaleść nie powinien w dopiero wzraſtać ſię maiących Włościach, z czegoby 10ty Grosz opłacać mógł. Takową połowę Uprzywileiowany wiecznemi czasy, z póżnemi swemi Sukceſſorami, wiecznie poſiadać ma; niemniey i Licytant, któremu iakie do poſiadania doſtaną ſię części z Dobr Rzeczypospolitey, wiecznie, bez żadney przeszkody w spokoynym Dziedzictwie zachowany bydź powinien, i na to Autentyczne wieczne Tranzakcye Skarbowych Kommiſſyow *Reſignationis* i Dyplomacie Naszym Królewſkim, zrzekaiąc ſię wszelkiego do tych nadań Nam i Anteceſſorom Naszym Prawem dawniey ſłużącym pretextu, przy opłacie zwykłey w proporcyą Summy Papieru Stęplowego, kosztem Dziedzictwo zyſkuiącego wydane bydź powinny.

Kiedy Prawo każdego Obywatela upoważniło wszelaką równością, każdemu Licytacya dozwolona bydź winna. A każdy Licytant okazać winien, dla bezpieczeńſtwa Skarbu, w Ziemi czyſtey dawniey Dziedziczney, trzecią część takowey Summy, w iakiey wartości poſiadać chce Dobra Rzeczypospolitey przez ſiebie, lub pewnym Ziemiańſkim zaręczeniem; Poſſeſſorowie zaś Uprzywileiowani swoiey drugiey połowy odpowiadać będą.

Aże pomiary i expensa rozdzielcze, wymagaią wydatkow, a Skarbu oszczędność i niedoſtatek zaſtąpić nie może; przeto po wyprowadzoney Luſtracyi, ſkończoney Licytacyi, każdy poſiadacz nowo Dziedzicznych Dobr, przyszedłszy do Poſſeſſyi, na podobne expensa od Kapitalney Summy, iaka ſię okaże, raz na zawsze trzy Procenta do Skarbowych Kommiſſyow zapłacić winien będzie, która to Kwota, tak na Geometrow, iako i na exekwuiących, w proporcyą każdego pracy, przez Kommissye Skarbowe rozdana bydź ma.

Aby

Aby zaś *Patrimonium* Rzeczypospolitey ſtale ocalone i zabezpieczone bydź mogło, po każdym zgaſłym przez śmierć Uprzywileiowanym Poſſeſſorze Summę, iakowa ſię okaże wartości tey Wſi, co poſiadał, i iakowa będzie w Kontrakcie *Reſignationis*, Sukceſſorowie iego, albo do Skarbu oddadzą, lub *prævia certa Locatione*, za wiadomością Kommiſſyow Skarbowych, a na Dobrach czyſtych i pewnych innych, Skarbowi zabezpieczą, lub takową opłacać będą Kwotę co rocznie Ratami, iakiey używał do życia swego Uprzywileiowany.

Każdy pod ſkrzydłami i opieką Prawa, spokoyności i pewności wieczney spodziewać ſię powinien, gdy iuż w wyżey opisanym sposobie, Dobra takowe wieczyſtym Prawem oddane będą, i podatki z dawnemi Ziemiańſkiemi zrównane Dobrami, odtąd żadnych innych podatkow odmiennych, nikt wnoſić, a tym bardziey żaden Seym ſtanowić nie może, chyba generalnie na wszyſtkie dawne i nowe Dziedzictwa równie.

Zeby w naymnieyszey części expensow Rzeczypospolitey nie powiększać, owszem ile możności oszczędzaiąc, a Skarb publiczny, aby swoy realny dochod punktualnie odbierał, łącząc sprawiedliwość dla Uprzywileiowanych, zachęcaiąc *in poſt*, aby Kray Induſtryą, Ekonomiką zbogacał ſię, by próżne i czcze niezalegały obszary, owszem do naylepszego by były przyprowadzone ſtanu Rolnictwa i Przemyſłu; każdy Licytant przychodząc do poſiadania Dobr Rzeczypospolitey nabytych, winien Uprzywileiowanemu Poſſeſſorowi prawnie powrócić expensa melioracyi, w wygodzie lub użytku takie, iakie Sąd Polubowny, lub w niezgodzeniu ſię na Polubowność, Kommiſſarze udecyduią, co, i za co? zapłacić winien za nieuchybną reparacyą, lub pewnych expens wydatki? każdy bowiem Licytuiący światły wcześnie sprawiedliwie u ſiebie osądzić ſię powinien, i dobrze zważyć, aby nie za-

wieść Skarbu, co? i wiele postąpić może do realnego uskutkowania i uiszczenia się? a zaś, gdzie Uprzywileiowany sam zostanie przy Dziedzictwie, żadney od Skarbu pretendować nie ma bonifikacyi.

Kommissarze pilną baczność na to powinni dawać, rozdzielaiąc Ziemię Rzeczypospolitey, czyli na naymnieysze dzieląc części, aby *Commoditates Fundi* rzetelnie ułożone były, rozgraniczaiące Kopce Włości od Włości posypać i postanowić maią, wszystkie spory między dawnemi Dziedzicznemi, a teraz nowemi, oraz i Gromadami, w wydziałach Gróntow, i miedzowanie wiecznie po zaspakaiali, tak, aby iuż od Skarbu, tak Possessor, iako i Licytant, wolne od wszelakiey graniczney i wewnętrzney odbierał pieni, i spokoynie wiecznie posiadał.

Zapobiegaiąc Inkonweniencyom w rozdrobnieniu Ziemnych Possessyi, nie mogą dzielić iednę Wioskę lub dwie, dzielić się mogące, lecz całkiem po wyprowadzeniu skrupulatnym dochodow wartości, i szacunku, Uprzywilejowanemu oddać winni będą; takowy Uprzywileiowany *in recompensam* niedzielności, dziesiątą część *parato ære* do Skarbu Koronnego, przy odebraniu Kontraktu *Resignationis*, natychmiast zapłacić winien, a to z wartości, ile z Summy całkowitey wypadać będzie, ku użytkowi zaś i całości Skarbu Koronnego, do życia swego, taką opłacać winien część, iaką Lustracya oznaczy, w takiey ilości, w iakiey Prawa ninieyszym Seymem zadecydowały.

Dla tym większey wieczney spokoyności, expensem Possessorow i Licytantow, Mappy tych wszystkich Włości, w Skarbach Rzeczypospolitey naydoskonalsze w Metrykach złożone bydź powinny, aby w dalszych póżnych wiekach żadna wszcząc się nie mogła Kwestya; oneż na rekwizycyą stron, Extraktem z Stęplem, i Pieczęcią Skarbową, za poprzedzaiącą na Skarb opłatą połowy tego, ile się na Papier Stęplowany brać powinno od szacunkowey tych

Wsi

Wſi Summy, Kancellarya z Metryki wydać obowiązana będzie.

Doſkonale rzeczy kończąc, gdy ſię Rzeczpospolita zrzeka Dziedzictwa, każdy nowy Poſſeſſor, i przyszły Właściciel winien odebrać w naywiększey całości i bezpieczeńſtwie dobra Rzeczypospolitey sobie oddane, na co porządny wymiar onych ſtanąć powinien. Aże mnogość Włości, i znaczna praca nie dozwala aby ſię to w iednym, lub dwóch zakończyć mogło leciech, do tego niedoſtatek doſkonałych, przyſięgłych i pewnych Ziemiomierców, iakowych Prawo mieć chce, aby takową wypełniali powinność widoczny ieſt; przeto zupełne ukończenie i realizowanie ſkutku ninieyszego Prawa, w Roku day Boże 1796. mieć chcemy i odkładamy.

Aby zaś *Deficit*, czyli potrzeba Rzeczypospolitey zaſiloną bydź mogła, każdy zaszczycaiący ſię takowym Przywileiem dożywotnim, a teraz Prawo Dziedzictwa, mocą ninieyszego Prawa poſiadaiący, zaſtępuiąc całość swego Prawa, na ofiarę raz na zawsze dwudzieſtą część z Summy Kapitalney, iaka okazana będzie, przy odebraniu Kontraktu *Reſignationis inſtantanee* zapłacić będzie winien.

Im nagleysza potrzeba Rzeczypospolitey, tym prędszego wymaga zapobieżenia, oszczędzaiąc nawet czas ſkąpy, ku prędszey exekucyi, Kommiſſarze do Skarbu wyznaczeni, po odbytych solennościach przyſiąg, na Seſſyach Kommiſſyow Skarbowych, rozpoczynać winni swoię powinność, maiąc zawsze przed oczyma Inſtrukcye i regułę swego sprawowania ſię od Zwierzchności Skarbowey, na mieysce swey powinności wyznaczone roziechać ſię maią, tam, gdzie rozpoczną dzieło swoie, Kommiſſyom swoim nieodwłocznie donieść powinny, i z Miernikami nayprzód, wglądaiąc w ich czynności, zaczynać maią, z nayſkrupulatnieyszym ſtanu Włości, dobroci Ziemi, obszerności Granic, sposobności Handlu opisem ułożą, a tak podług obowiązku

swego przyſięgą zaręczonego, Kommiſſyom swoim z podpisem rąk swoich autentycznie doniosą.

Po odebranych takowych rzetelnych donieſieniach, Kommiſſye Skarbowe, gdy trzecią część nadeſłanych mieć będą doſkonale ukończonych opisow Dobr Rzeczypospolitey, natychmiaſt Uniwersałami Kommiſſye Skarbowe do Licytacyi Kray obwieścić maią, na trzy Mieſiące przed naznaczeniem dnia Licytacyi, by ſię każdy ochotny ziechać mógł przed Komiſſye Skarbowe. Aże podług praktyki Gospodarſkiey Rolnictwa, trzy części Roku zaymuią ſię pracą, uprawą roli i zbiorem, przeto tę Licytacyą w Zimowey porze po Kontraktach Dubieńſkich; w Wielkim Xięſtwie Litewſkim zaś po Swiętym Jerzym mieć chcemy.

Na któren dzień Licytacyi, każdy podług Prawa ninieyszego, gotowy przez Siebie, lub Plenipotenta na to umocowanego, z solennościami wyżey opisanemi ſtawić ſię winien, na ten czas Kommiſſye Skarbowe, po ogłoszeniu iakiey Włości, naywięcey daiącemu nieodwłocznie, w dzierżenie i dziedziczną Poſſeſſyą, onęż oddać winny; pozyſkuiący zaś Prawo przez Licytacyą, opłatę Papieru Stęplowanego, iaka z Summy wypadać będzie, na rzecz Dziedzictwa swego nieodwłocznie zapłacić winien; Kommiſſye Skarbowe zaś, Kontrakt wieczyſty *Reſignationis* autentyczny z Dyplomatem Nas Króla na to oddać nie omieszka, a takowy Licytuiący, lub Poſſeſſor Intromiſſyą Prawem, i zwyczaiem pospolitym w aſſyſtencyi dwóch Szlachty, do Dobr zabierze, i onęż wyſiedziawszy, *de expleta Poſſeſſione* w bliſkich Aktach Diligencyą uczyni, i do Akt Kommiſſyow Skarbowych Extraktem przenieſie.

Mieſzkańcy Włościanie Dóbr Rpltey, ſtosownie do zwyczaiu i prawa Woiewództw Ziem i Powiatów (aby żadney różnicy i emulacyi między Dobrami dawniey Dziedzicznemi i teraz nowo niebyło) przez Kommiſſarzów uregulowanemi bydź powinny, aby razem dla wſzyſtkich Włościan (by powinnościami

ściami i obowiązkami zazdrości sobie niesprawiali) iedna opieka prawa rozciągała się.

Prawo Emphiteutyczne przez Starostów na dezerty i na zapustoszałe grunta, podług Prawa Roku 1768, kontraktami nadane, a przez Nas KROLA, podług tegoż Prawa approbowane, we wszystkich kondycyach, klauzulach, przy opłacie ostrzeżonych kontraktem czynszów, tak do skarbu, iako i dworów Starościńskich, zachowuiemy.

Ktokolwiek przez te nowe prawo, ziemię od Rzplitey nabytą posiadać będzie, nabywa za opłatę nayfolennieyszą własność tey Ziemi, cokolwiek może rozum, i przemysł wynaleść w ziemi i na ziemi, wszystko od momentu kontraktu *Resignationis præviis solennitatibus* czyli rzeczenia się Rzplitey Dziedzictwa, ma iść na pożytek nabywcy, i nikt iuż nie będzie mogł tego odbierać i kassować Prawą wiecznemi czasy. Włościanie nawet winni podług opisu prawa, z nowym Dziedzicem *more palatinatuum* przy Kommissarzu od Skarbu do weryfikowania wyznaczonym ułożyć się, ieżeliby iakie dla dobrey ekonomiki nowy Dziedzic rozrządzenia czynić chciał, układać się i ugadzać, miedzowania, pomiary gruntów, gatunkowania ziemi stanowić, wydzielać, wybierać, przenosić lub powiększyć, nadawać, lub odmieniać, tak, aby każdemu sprawiedliwość zachowana była.

Ciż Kommissarze stosownie do Dziedzictwa wiecznego *ultimarie* Dekreta Assessorskie i Referendarskie iuż zapadłe, układać, mollifikować, powinności, daniny, podług posiadania gruntow oznaczyć, i wydzielić maią, słowem nic nietkniętego niezostawić, a bardziey iakiey kwestyi podpadaiącego nadal do explikacyi, i to, cokolwiek na większy użytek skarbu wynaleść mogą, skrupulatnie szukać, aby wszystko w nayspokoynieyszym nowemu posiadaczowi oddać stanie, i podług takowego inwentarza dochod i wartość takowych włości Nowo-Dziedzicznych do Akt Kommissyow Skarbowych rzetelnie podać maią, by każdy licytować maiący dobrze rozważyć mogł, iak daleko w Licytacyi bez zawodu skarbow postępować może.

Ponieważ zapadłe Prawo ninieyszego Seymu o Rekrutach, gdzie Włościa-

C nom

nom Rzpltey ze ſtu, dwoch dawać nakazano, dawnym dziedzicznym zaś iednego, te prawa zachowane mieć *in toto* chcemy, półtora zaś podymnego na zaſtąpienie dawney Hiberny, które dotąd Włościanie Rzpltey opłacali, przy porownaniu wſzelakiego podatku *in recompenſam* dubeltowego Rekrutu na zawſze znoſiemy.

Jeżeliby przez Licytacyą uprzywileiowany Poſſeſſor, z iakiey części dawniey przez ſiebie poſiadaney ruſzonym był, Licytuiący, czyli nowy Dziedzic wzbraniać nie ma porządney rumacyi, czyli wywozu znayduiącey ſię w gruncie uprzywileiowanego własności, i maiątku; Włościanie nawet z tych części wywozić obowiązani będą, i tam przyſtawić, gdzie uprzywileiowany żądać będzie, nie daley iednak, iak o mil dzieſięć, czego ſprzeciwienia ſię przez nowego Dziedzica do odpowiedzi Sąd Ziemiańſki *præciſa appellatione* naznaczamy.

Emfiteutyczne ninieyſzego Seymu zachowuiąc Prawo, po luſtracyi i licytacyi pierwſzeńſtwo do poſiadania Dóbr Rzpltey, co kto będzie dawał, takowym zoſtawiemy; Emfiteuci zaś, ktorzy iuż prawem Licytacyi w ſkarbach kontraktem poſiadaią, po Luſtracyi naſtąpić mianey wiecznie dziedzictwem dzierzéc maią, a zaſtępuiąc Licytacyą (ponieważ tę wykonali) *in recognitionem Dominii*, Rzpltey dzieſiątą część, iaka ſię okaże z generalney Summy kapitalney wartości tychże Dóbr, przy odebraniu kontraktu wieczyſtego *Reſignationis* na tychmiaſt zapłacą.

Kiedy Rzplta dla tym lepſzego urządzenia Dziedzictwa ſwego zrzeka ſię, a zamieniaiąc własność ſwey ziemi na cenę kapitałow, oddaiąc Obywatelom za nayſolennieyſzemi warunkami w dziedziczne wieczne dzierzenie ſwą ziemię, przeto iakikolwiek bądź Seym, tych kapitałow tknąć ſię nie może, ani powinien, chyba *urgente ultima neceſſitate Rplicæ, unanimitate* tylko użyć może.

Aże Prawo ninieyſzego Seymu ſtanowiąc porządek ſeymikowania, podobnych Poſſeſſyonatów nie wymieniło; przeto ninieyſzym ſtanowiemy prawem; aby każdy takowy Poſſeſſor, na Seymikach i Seymach taką zaſzczycał ſię prerogatywą, iakowa dla dawnych Dziedziców uchwaloną ieſt.

1
3
8
17
28
25
30
40
41
47
53
57
60
63